

Svit

DRŽAVNI PROGRAM
PRESEJANJA IN ZGODNJEGA
ODKRIVANJA PREDRAKAVIH
SPREMENB IN RAKA NA
DEBELEM ČREVESU IN DANKI

PROGRAM SVIT V GORIŠKI ZDRAVSTVENI REGIJI

2010-2020

NIJZ
Nacionalni inštitut
za javno zdravje

OBMOČNA ENOTA NOVA GORICA

Program Svit je s kampanjo »Poskrbi za svojo rit, odzovi se v Program Svit« prejel **nagrado Prizma**, nacionalno strokovno nagrado za odličnost izvedenih komunikacijskih programov na področju odnosov z javnostmi, ki jo podeljuje Slovensko društvo za odnose z javnostmi.

19. 5. 2021

Breme raka debelega črevesa in danke je v Sloveniji med najvišjimi v Evropi

Slovenija sodi med evropske države z največjo incidenco in umrljivostjo zaradi raka debelega črevesa in danke. Med raki v Sloveniji je bil dolgo na drugem mestu tako po incidenci (za kožnim rakom) kot po umrljivosti (za pljučnim rakom). Po podatkih Registra raka se je incidenca raka na debelem črevesu in danki v Sloveniji od leta 1950 povečevala. Leta 2007 je bil rak na debelem črevesu in danki drugi najpogostejši rak ob upoštevanju obeh spolov, letno je za njim zbolelo približno 1400 ljudi. Pogostejši je bil pri moških, ki v Sloveniji še vedno zboleajo za tretjino pogosteje kot ženske. Zaskrbljujoč je bil tudi stadij raka, saj je bila večina primerov odkrita v napredovani obliki. V obdobju 2005-2009 je bil rak na debelem črevesu in danki v manj kot 15 % odkrit v lokalno omejeni obliki. To se je odražalo v visoki stopnji umrljivosti, slabi kakovosti življenja bolnikov in visokih stroških zdravljenja.

Pri približno 40-50 % oseb se v življenju razvije vsaj en adenom, iz katerega se pri 5-6 % oseb razvije rak debelega črevesa in danke. Ker se bolezen razvija več let oz. desetletje, jo je mogoče dovolj zgodaj odkriti in celo preprečiti. 90 % primerov raka na debelem črevesu in danki se namreč razvije iz prej nastalih adenomatoznih polipih, ki jih lahko z endoskopskimi tehnikami odkrijemo in odstranimo. Bolezen se razvija počasi, simptomi pa se običajno pojavijo šele po več letih. Klinični znaki, ki opozarjajo na raka na debelem črevesu in danki, so neznačilni. Odvisni so od mesta tumorja, njegove velikosti, razširjenosti ter zapletov, ki jih tumor povzroča.

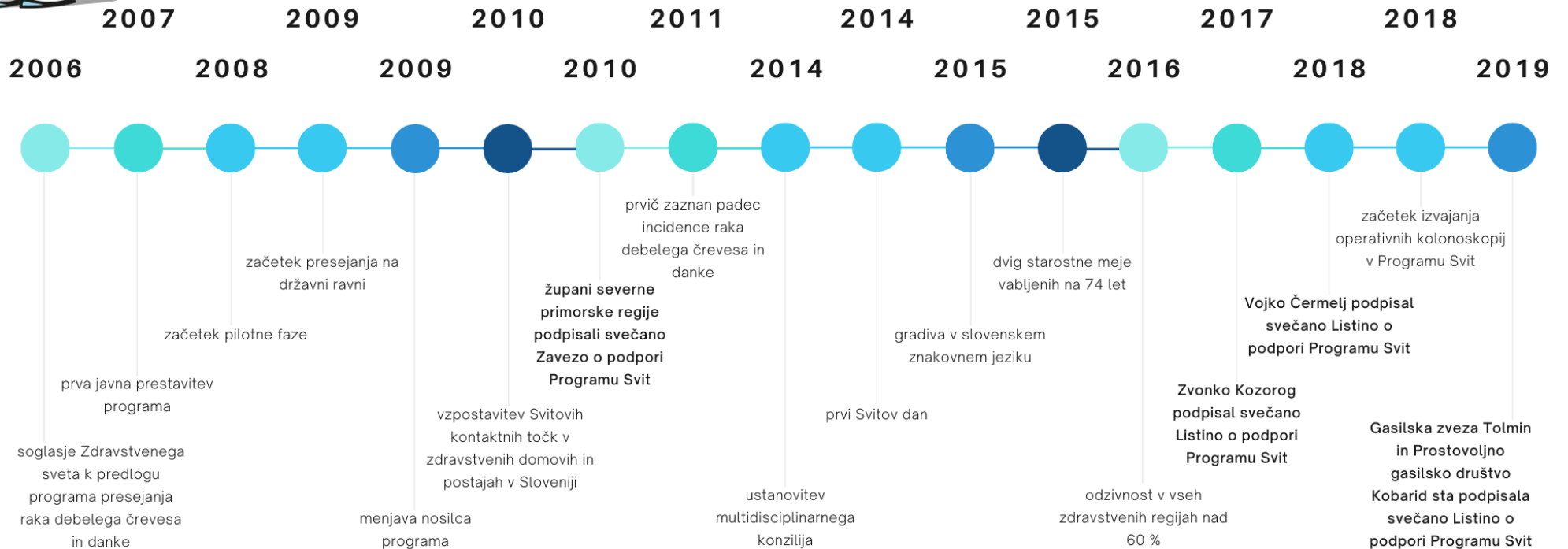
Pomemben del Nacionalnega inštituta za javno zdravje

Program Svit je nastal pod okriljem Ministrstva za zdravje, njegov nosilec ob ustanovitvi leta 2008 pa je bil Zdravstveni dom Ljubljana. Leta 2009 se je Program Svit pridružil Inštitutu za varovanje zdravja RS, ki se je leta 2014 reorganiziral v Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ). Od septembra 2017 je Program Svit organiziran kot Center za zgodnje odkrivanje raka znotraj Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Naloge, organizacijo in izvajanje Programa Svit podrobneje določa Pravilnik o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka.

Program Svit je od začetka delovanja na podlagi splošnega dogovora financiran s sredstvi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Na podlagi zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter Zakona o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva pridobiva podatke o ciljni populaciji iz Centralnega registra prebivalstva ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Vsi pridobljeni podatki so skrbno varovani in obravnavani v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov in določili ostalih predpisov.

DOSEGLI SMO POMEMBNE MEJNIKE

2020 rezultati preliminarne raziskave:

- Nova Gorica kot ena izmed regij z najvišjo odzivnostjo se statistično značilno od drugih regij razlikuje po tem, da ima v primerjavi z drugimi regijami večji delež anketirancev, ki so odgovorili, da jih **nič ne more odvrniti od sodelovanja v programu**.
- Nova Gorica statistično značilno izstopa od ostalih regij glede na to, ali ljudje vedo, kaj pripomore k nastanku raka debelega črevesa in danke.
- V tej regiji **več ljudi ve, kaj pripomore k nastanku raka debelega črevesa in danke kot v ostalih regijah**. 62 % vprašanih iz te regije je prebralo **članek o Programu Svit**.

Glavni cilj Programa Svit je zmanjšanje obolevnosti in umrljivosti zaradi raka debelega črevesa in danke, kar dosega tako z zgodnjim odkrivanjem raka na debelem črevesu in danki kot z odstranjevanjem predrakavih sprememb. Presejanje pri raku debelega črevesa in danke je še prav posebej učinkovito, saj zgodaj odkrite primere lahko zelo uspešno pozdravimo, s pravočasnim odstranjevanjem polipov pa lahko nastanek te vrste raka celo preprečimo. Pogoj za doseganje cilja je visoka odzivnost v Programu Svit, zato je pomembno, da se **vanj aktivno vključi vsaj 70 % povabljenih**. Pri velikem deležu prebivalstva je treba doseči povsem novo ravnanje, nov odnos do zdravja, veliko stopnjo zaupanja in pridobitev novih veščin.

Program Svit sestavlja široka mreža strokovnjakov in posameznikov

Kakovostno delovanje Programa Svit, njegova dostopnost in prijaznost uporabnikom so rezultat sodelovanja mnogih posameznikov. Delo na nacionalni ravni je organizirano v centralni enoti Programa Svit na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje. Sestavlja jo več enot, ki med seboj tesno sodelujejo: poštni terminal, laboratorij, klicni center, analize in kakovost ter informacijska podpora. V izvajanje Programa Svit so vključeni izvajalci zdravstvenih storitev po vsej Sloveniji, in sicer patologi, kolonoskopisti, izbrani osebni zdravniki in njihovi zdravstveni timi ter zdravstveni delavci, ki izvajajo svetovanje na Svitovih kontaktnih točkah. Z njimi tesno sodelujejo predstavniki območnih enot NIJZ, ki skrbijo za promocijo Programa Svit v svoji regiji. Njihov prispevek vključuje povezovanje različnih organizacij in posameznikov v svojem okolju, kar se odraža v široki mreži ambasadorjev in podpornikov Programa Svit.

Že od vsega začetka delovanja programa stremimo k povezovanju deležnikov tako na nacionalni kot lokalni ravni. Posebno vlogo predvsem pri promociji in motiviranju posameznikov imajo tudi ambasadorji in podporniki programa ter nevladne organizacije in nenazadnje tudi mediji, ki so pomembni partnerji pri osveščanju, saj s svojim poročanjem prispevajo k prepoznavnosti Programa Svit in problematike raka debelega črevesa in danke.

Kdo je vabljen v Program Svit

Populacija Programa Svit zajema približno 600.000 oseb, ki jih k sodelovanju povabimo v dveh letih, **kolikor traja presejalni krog.**

Starost med 50 in 74 let

Pogoji za vabljenje so urejeno obvezno zdravstveno zavarovanje, urejeno bivališče v Sloveniji ter starost med 50 in 74 let. Oseba je v Program Svit povabljena vsaki dve leti, predvidoma v mesecu, ko ima rojstni dan.

Povabilo na vsaki dve leti

Osebe s sodo letnico prejmejo vabilo v sodem letu, tisti z liho letnico pa v lihem letu. Tako na primer oseba rojena aprila 1957, vabilo za sodelovanje v programu prejme aprila 2019 ter nato zopet čez dve leti, dokler ne dopolni 75. leta starosti.

Kakšni so kriteriji za sodelovanje v programu

Program Svit je namenjen populaciji, ki nima hujše bolezni debelega črevesa in danke, kot so rak in kronične bolezni. Osebe, za katere vemo, da imajo katero od bolezni črevesa, so trajno ali začasno neprimerne za presejanje s testom na prekrito krvavitev v blatu in jih morajo lečeči zdravniki spremljati s kolonoskopijo. To so:

- osebe z vnetno črevesno boleznijo,
- osebe za adenomi, diagnosticiranimi pred vstopom v presejalni program ter
- osebe z rakom debelega črevesa in danke, diagnosticiranim pred vstopom v presejalni program.

Za osebe s kronično vnetno črevesno boleznijo ter osebe, pri katerih je že bil odkrit rak na debelem črevesu in danki, zaradi večje ogroženosti spremljanje v presejalnem programu ni ustrezno, temveč potrebujejo vodenje pri gastroenterologu ter opravljanje rednih kolonoskopskih kontrol. V sklopu bolj ogroženih spadajo tudi osebe z odstranjenimi adenomi ter osebe z družinsko obremenitvijo.

Začasno v presejanje ne vključimo osebe, ki so v zadnjih treh letih opravile kolonoskopijo, vendar pri pregledu niso odkrili patoloških najdb, ki bi pomenile povečano tveganje za raka debelega črevesa in danke. Te osebe so v program znova povabljeni v naslednjem presejalnem krogu.

Če je oseba opravila kolonoskopijo v Programu Svit, je k sodelovanju ponovno povabljena pa približno 5 letih, vendar le, če pri njej niso odkrili patoloških najdb, ki bi pomenile povečano tveganje za raka debelega črevesa in danke. Če so bile odkrite patološke najdbe, se svetovanje konča izven Programa Svit.

Sodelujemo z ambulantami družinske medicine

Delo ambulant družinske medicine močno vpliva na motivacijo za sodelovanje v programu. Tim ambulante družinske medicine sestavljajo tako izbrani osebni zdravnik in medicinska sestra v ambulanti kakor tudi diplomirana medicinska sestra v ambulanti družinske medicine in diplomirana medicinska sestra v patronaži. Spodbuda, podpora, razlaga, prepoznavanje ovir in pomoč pri njihovem premagovanju ter opolnomočenje s strani tima izbranega osebnega zdravnika lahko močno pripomorejo k odločitvi posameznika, da se udeleži presejalnega programa, saj so prav zdravniki družinske medicine tisti, ki jim ljudje najbolj zaupajo.

Izbrane osebne zdravnike seznanjamo z odzivnostjo in izvidi njihovih pacientov. Obvestilo o pozitivnem izvidu na prekrito krvavitev v blatu izbranim osebnim zdravnikom pošljemo dan pred pošiljanjem izvida udeležencu, obvestilo o negativnem izvidu pošljemo zbirno za vse paciente enkrat letno. Vsi izbrani osebni zdravniki trikrat letno prejmejo seznam oseb, ki se niso odzvale na vabilo za sodelovanje (t.i. neodzivniki). Za poenotenje pristopa k vzpodbujanju sodelovanja smo pripravili tudi priporočeni algoritem obravnave.

Poleg motiviranja za sodelovanje udeleženci programa potrebujejo podporo tudi po prejemu pozitivnega izvida. Pozitiven izvid posameznika lahko prestraši, zato mu je treba pojasniti, kaj to pomeni in kakšne so možnosti, da bo odkrit rak. Pri nekaterih osebah zdravstveno stanje začasno ali trajno ni dovolj stabilno za varno opravljanje kolonoskopije. V tem primeru je pomembno, da osebni zdravnik pravilno ukrepa: odsvetuje opravljanje kolonoskopije in določi ustrežnejšo metodo odkrivanja vzroka za zaznano krvavitev.

Kako poteka Program Svit

Od začetka delovanja se trudimo, da bi bil Program Svit prepoznan kot uporabnikom prijazen in dostopen, da bi se vanj vključilo čim več povabljenih oseb. Postopki za sodelovanje v programu so enostavni in podkrepjeni z natančnimi navodili. Po prejemu vabila iz Programa Svit udeleženci vrnejo izpolnjeno in podpisano izjavo o sodelovanju. Glede na podane informacije jih vključimo v program. Po pošti prejmejo komplet testerjev za odvzem vzorcev blata. Kot presejalno metodo uporabljamo imunokemične teste za ugotavljanje prikritih krvavitev v blatu, ki ga odlikuje velika stopnja občutljivosti zaznave sprememb v debelem črevesu in danki. Če je izvid preiskave na prikrito krvavitev pozitiven, je potrebna kolonoskopija, s katero lahko odkrijemo in istočasno odstranimo morebitne spremembe. Udeleženci programa lahko preiskavo opravijo v enem izmed pooblaščenih kolonoskopskih centrov, ki opravlja presejalne kolonoskopije. Za naročanje na preiskavo in vse potrebne informacije poskrbijo svetovalci klicnega centra Programa Svit.

Kolonoskopski timi se trudijo za zadovoljstvo s kolonoskopijo

Kolonoskopija velja v očeh javnosti za neprijazno in bolečo preiskavo. Ker je ključna diagnostična preiskava za vse, pri katerih testiranje pokaže prisotnost krvi v blatu, smo še posebej pozornost posvetili kakovosti obravnave na kolonoskopiji. Zadovoljstvo uporabnikov programa skrbno spremljamo s pomočjo vprašalnika. Prejme ga vsak udeleženec, ki opravi kolonoskopijo. Analize vprašalnikov kažejo na zelo visoko zadovoljstvo uporabnikov z odnosom zdravnikov, medicinskih sester ter drugega osebja.

Uporabniki lahko pomoč poiščejo na Svitovih kontaktnih točkah

Za pomoč uporabnika programa je v zdravstvenih domovih in zdravstvenih postajah pa Sloveniji vzpostavljenih 79 Svitovih kontaktnih točk, kjer usposobljeni zdravstveni delavci nudijo pomoč posameznikom pri vključevanju v program, pri izvedbi posameznih korakov programa in odgovarjajo vsem, ki iščejo dodatne informacije o Programu Svit.

V zdravstveni regiji Nova Gorica delujejo tri Svitove kontaktne točke, katerih naslovi in kontaktne osebe so navedene v Tabeli.

ZDRAVSTVENI DOM	NASLOV	KONTAKTNA OSEBA	KONTAKT	URNIK
Ajdovščina	Tovarniška cesta 3, 5270 Ajdovščina	Alenka Černe Špela Koron	05 93 43 171	petek 13.00 -14.00
Nova Gorica	Rejčeva ulica 4, 5000 Nova Gorica	Tanja Makarovič	05 33 83 381 05 33 83 289	sreda 8.00 - 10.00
Tolmin	Prešernova ulica 6, 5220 Tolmin	Iris Bratina	031 612 069	ponedeljek 15.30-16.30 petek 10.30-11.30

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

Svit dogodki

Da bi se ljudem in posameznikom kar najbolj približali, že od samega začetka delovanja Programa Svit organiziramo predstavitvene dogodke v lokalnem okolju. Na dogodkih je Svitova ekipa na voljo za vse informacije o programu, pa tudi za osveščanje javnosti o tej tematiki in spodbujanje dialoga o temi, ki je še vedno tabu.

S predstavitvami v delovnih kolektivih

Pomemben kanal za osveščanje o Programu Svit so delovni kolektivi. So odlična priložnost, da pristopimo k raznoliki množici ljudi – tistih, ki jih že vabimo k vključitvi, kot tudi mlajših, ki se bodo v program še vključili.

PRESEJALNI PROGRAM SVIT V LETU 2020

V Sloveniji so bile v letu 2020 v program povabljene 308.703 osebe. Izjavo o sodelovanju sta vrnili 197.902 osebi. Ta delež predstavlja 64,37 % povabljenih, kar je za dobrih 7 odstotnih točk več kot na začetku delovanja programa, ampak še vedno za 5,63 odstotnih točk manj od zaželenega deleža (70 %) preiskovancev v ciljni populaciji.

V obdobju od leta 2010 do 2020 lahko zasledimo trend naraščanja odzivnosti vabljenih oseb. Kar se tiče delitve po spolu, lahko zasledimo višjo odzivnost žensk skozi celotno obdobje 2010-2020.

V letu 2020 v programu ni želelo sodelovati 356 oseb (0,12 %).

Komplet testerjev za odvzem dveh vzorcev blata na prikrito krvavitev blata je bil poslan 186.090 osebam. Za analizo primernih vzorcev je bilo do 31. 12. 2020 vrnjenih 176.713 (94,56 % oseb). Med analiziranimi osebami je imelo 165.670 (93,74 %) negativnen izvid in 11.061 (6,26 %) oseb pozitiven izvid. Presejane je bilo 60,05 % povabljenih populacije. V letu 2020 je bilo izvedenih 10.741 kolonoskopij v 25 pooblaščenih kolonoskopskih centrih.

V letu 2020 je bilo opravljenih nekoliko več kolonoskopij kot leto poprej in odkritih nekoliko več primerov raka debelega črevesa in danke in napredovalih adenomov.

Kljub zaustavitvi delovanja Programa Svit v 1. valu epidemije, je programu do konca leta 2020 uspelo nadoknaditi nastale zamude. Rezultati programa za leto 2020 so primerljivi z rezultati iz leta 2019.

Podrobnejša analiza odzivnosti vabljenih po zdravstvenih regijah je v letu pokazala, najvišjo odzivost vabljenih v programu v zdravstveni regiji Nova Gorica (68,42 %), najnižjo pa v zdravstveni regiji Koper (60,84 %).

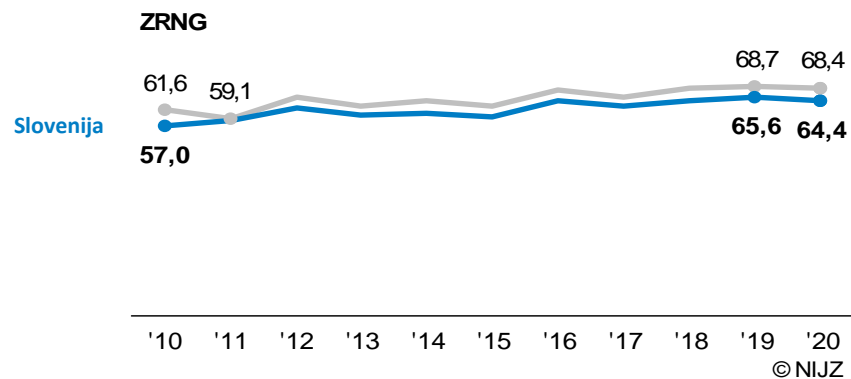
Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka debelega črevesa in danke, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Nosilec programa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.

PROGRAM SVIT V ZDRAVSTVENI REGIJI NOVA GORICA V LETU 2020

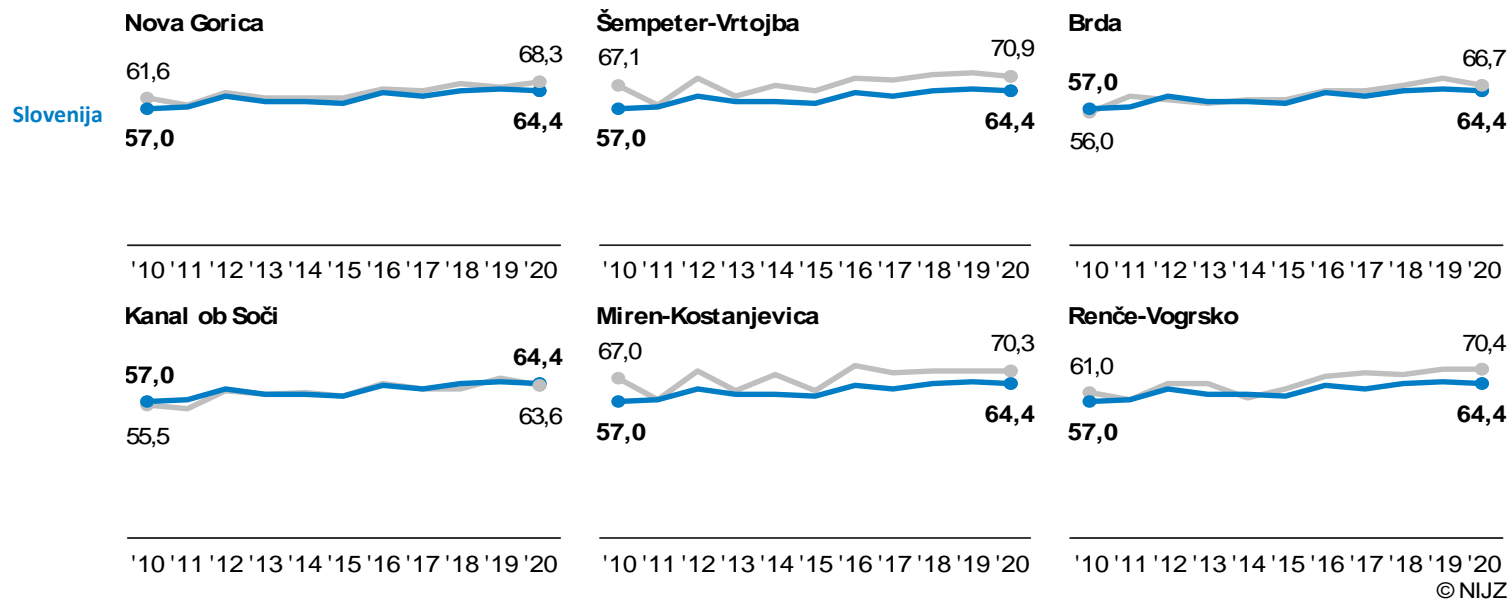
Od 1. 1. do 31. 12. 2020 je bilo v program povabljenih 16.116 oseb, od tega 7.907 moških in 8.209 žensk. 16.084 osebam, od tega 7.883 moškimi in 8.201 ženski je bilo vabilo tudi vročeno. Izjavo o sodelovanju so vrnile 11.004 (68,42 %) osebe, od tega 5.052 (64,09 %) moških in 5.952 (72,58 %) žensk. Zaradi začasnih ali trajnih izključitvenih kriterijev (kolonoskopija v zadnjih treh letih z odstranjenimi polipi ali brez, rak debelega črevesa ali danke in kronična vnetna črevesna bolezen) je bilo izključenih 677 (6,15 %) oseb, od tega 322 moških in 355 žensk. V programu ni želelo sodelovati 5 oseb (0,03 %), od tega 2 moška in 3 ženske. Od 9.936 vrnjenih kompletov vzorcev blata primernih za analizo je bilo 9.330 (93,90 %) testov negativnih in 606 (6,10 %) testov pozitivnih. Presejane je bilo 64,67 % povabljenih populacije.

V letu 2020 je 769 oseb s pozitivnim testom na prikrito krvavitev v blatu prvič opravilo kolonoskopijo. Odkritih je bilo 10 primerov raka debelega črevesa in danke, 107 oseb je imelo napredovali adenom, kar predstavlja večje tveganje za nastanek raka.

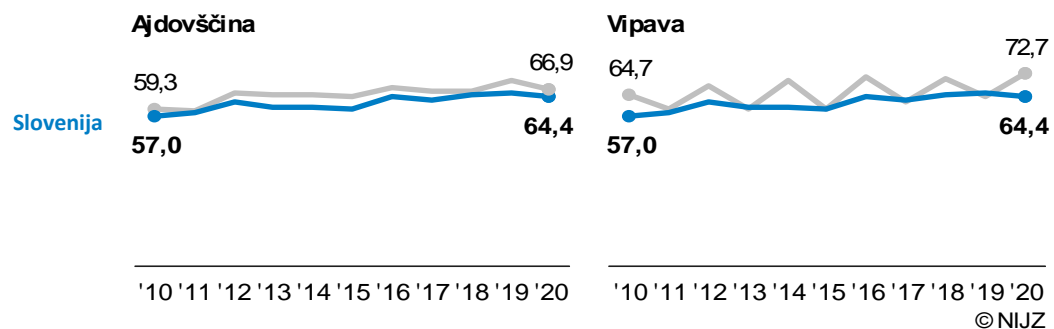
GIBANJE ODZIVNOSTI MED LETI 2010 IN 2020: V ZDRAVSTVENI REGIJI NOVA GORICA V PRIMERJAVI Z GIBANJEM ODZIVNOSTI V SLOVENIJI

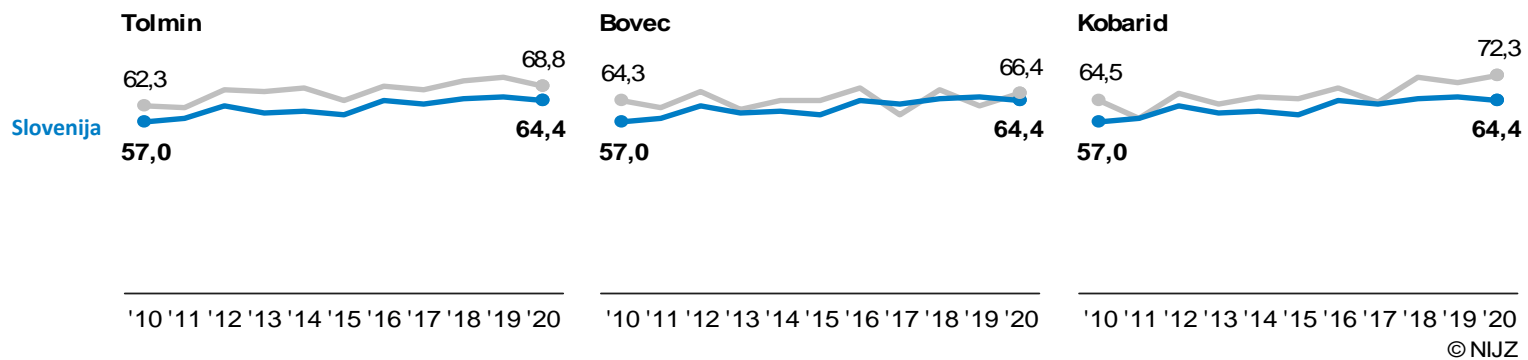
NA OBMOČJU ZDRAVSTVENEGA DOMA OSNOVNO VARSTVO NOVA GORICA

NA OBMOČJU ZDRAVSTVENEGA DOMA AJDOVŠČINA

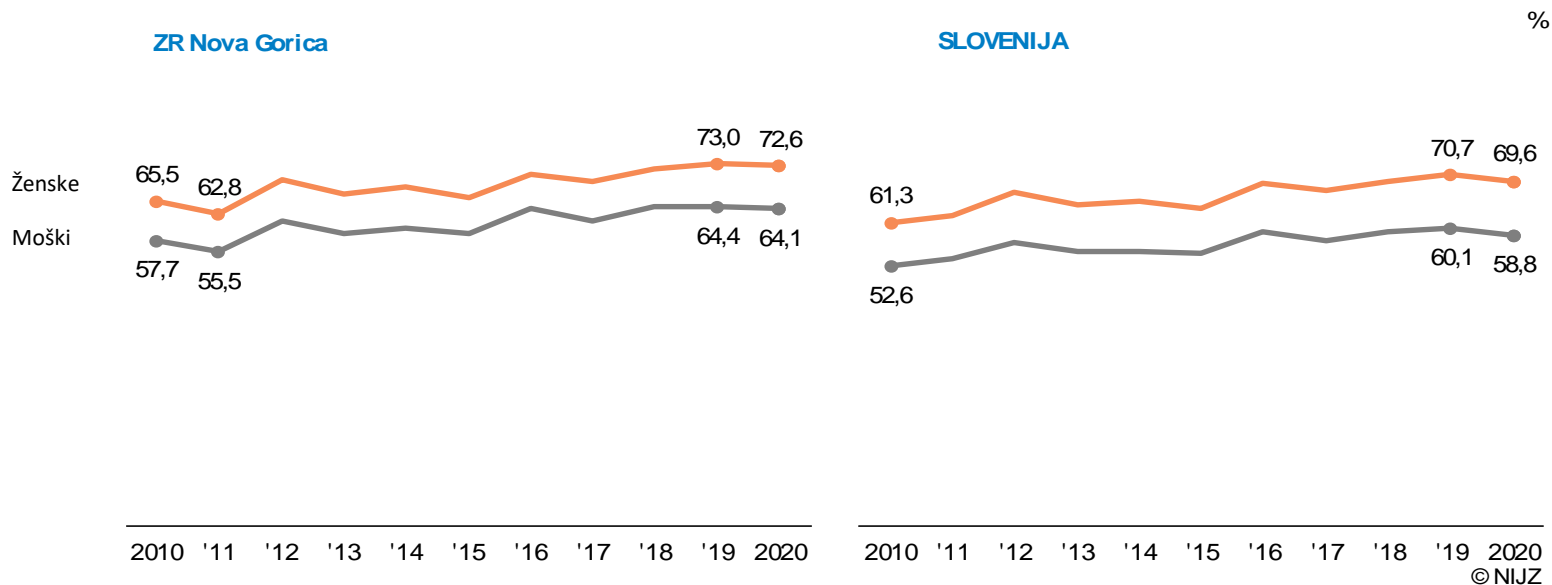

NA OBMOČJU ZDRAVSTVENEGA DOMA TOLMIN

ANALIZA DELOVANJA PROGRAMA SVIT GORIŠKI ZDRAVSTVENI REGIJI (2010–2020)

Slika 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, ZR Nova Gorica in Slovenija, 2010–2020

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

KAKO SODELUJEM V PROGRAMU SVIT?

Ko na dom prejmete vabilo v Program Svit, ga pozorno preberite ter izpolnite in podpišite Izjavo o prostovoljnem sodelovanju in jo v priloženi kuverti vrnite pošiljatelju. Nato boste na dom prejeli komplet za odvzem vzorcev blata. Sledite priloženim navodilom in jih po opravljenem odvzemu v priloženi kuverti oddajte na pošti. Če je vaš izvid negativen, boste v Program Svit ponovno vabljeni čez dve leti. Če pa je vaš izvid pozitiven, vas bomo napotili na kolonoskopijo, kjer bo zdravnik specialist ugotovil, kaj je vzrok krvavitve.

V Sloveniji je leta 2020 v Programu Svit sodelovalo 64,37 % povabljenih, kar je za slabo 1 odstotno točko manj kot leta 2019 (65,59 %). V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti za sodelovanje v programu. Delitev po spolu v letu 2020 prikazuje višjo odzivnost žensk (69,64 %) kot moških (58,78 %). Podoben trend lahko opazujemo skozi vsa leta delovanja programa.

PRIMERJAVE PO OBČINAH

Tabela 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po občinah v ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2020 in odklik 2020 od leta 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Odklik 2020 od leta 2019
	%											
Ajdovščina	59,3	58,8	65,5	65,2	65,2	64,0	67,6	66,6	66,5	70,4	66,9	-3,5
Bovec	64,3	61,5	67,3	61,3	64,3	64,3	68,6	59,2	67,8	62,5	66,4	+3,8
Brda	56,0	62,3	60,8	59,1	60,7	60,9	64,7	65,0	67,1	69,6	66,7	-2,9
Kanal ob Soči	55,5	54,2	62,0	60,1	60,7	59,6	64,6	62,4	62,2	67,3	63,6	-3,7
Kobarid	64,5	58,0	66,4	63,3	65,7	64,6	68,2	63,4	71,8	70,4	72,3	+1,9
Miren-Kostanjevica	67,0	57,7	70,0	62,0	68,2	62,0	72,5	68,9	69,8	70,1	70,3	+0,2
Nova Gorica	61,6	58,7	64,3	61,9	62,0	62,0	65,6	64,8	67,4	66,6	68,3	+1,8
Renče-Vogrsko	61,0	58,2	65,1	64,9	58,8	62,4	68,0	68,9	68,8	70,8	70,4	-0,5
Šempeter-Vrtojba	67,1	58,7	70,2	62,2	67,3	64,4	69,8	69,2	71,8	72,6	70,9	-1,7
Tolmin	62,3	62,0	67,9	66,9	68,5	64,0	69,2	67,7	70,5	71,9	68,8	-3,1
Vipava	64,7	59,3	68,4	59,8	70,0	59,4	71,4	62,6	71,3	64,0	72,7	+8,7
ZR Nova Gorica	61,6	59,1	65,7	62,9	64,3	62,6	67,5	65,6	68,1	68,7	68,4	-0,3
SLOVENIJA	57,0	58,3	62,3	60,1	60,4	59,7	64,3	62,7	64,6	65,6	64,4	-1,2

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Analiza odzivnosti vabljenih po občinah v regiji je v letu 2020 pokazala najvišji doprinos odzivnosti v občini Vipava (+8,7 %) in najvišji padec (-3,7 %) v občini Kanal ob Soči.

Tabela 2: Povprečna odzivnost v obdobju po občinah v ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2019

Občina	Povprečna odzivnost v desetletnem obdobju (2010-2019)
Šempeter-Vrtojba	67,33 %
Tolmin	67,08 %
Miren-Kostanjevica	66,86 %
Kobarid	65,62 %
Vipava	65,10 %
Ajdovščina	64,90 %
Renče-Vogrsko	64,68 %
ZDRAVSTVENA REGIJA NOVA GORICA	64,6 %
Bovec	64,11 %
Nova Gorica	63,49 %
Brda	62,62 %
SLOVENIJA	61,5 %
Kanal ob Soči	60,85 %

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

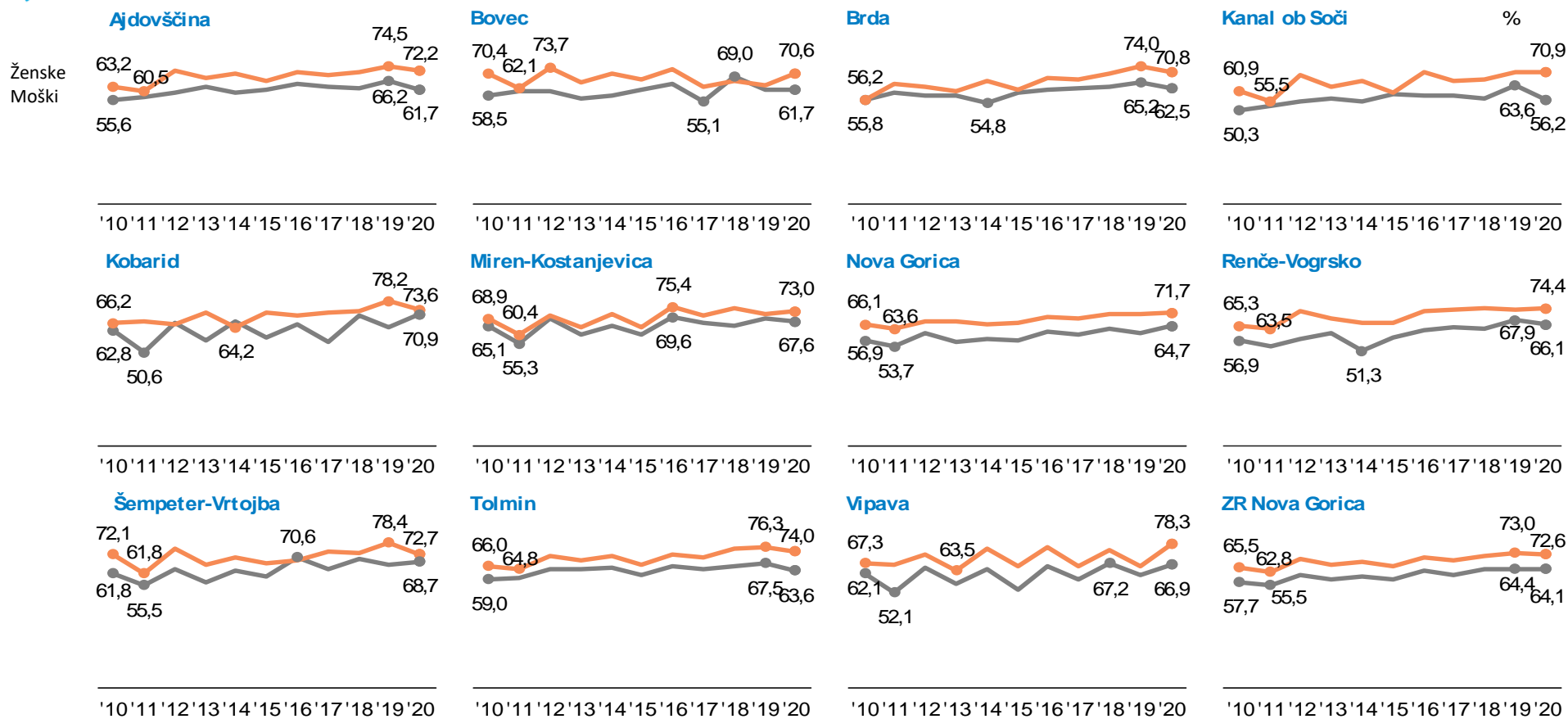

Izmed naših občin se najbolje odzivajo prebivalci občine Šempeter-Vrtojba. V desetletnem obdobju je bila povprečna odzivnost občanov v Program Svit 67,33-odstotna.

Najnižjo povprečno odzivnost v desetletnem obdobju v naši regiji zaznavamo v občini Kanal ob Soči.

Slika 2: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in občinah ZR Nova Gorica, 2010–2020

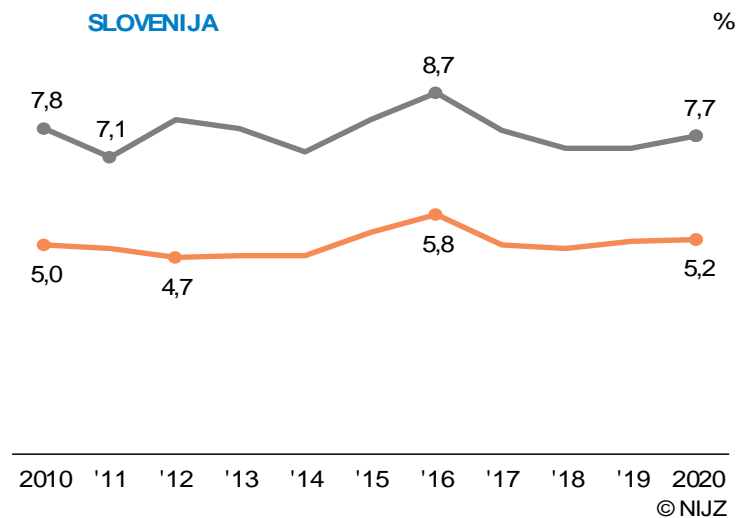
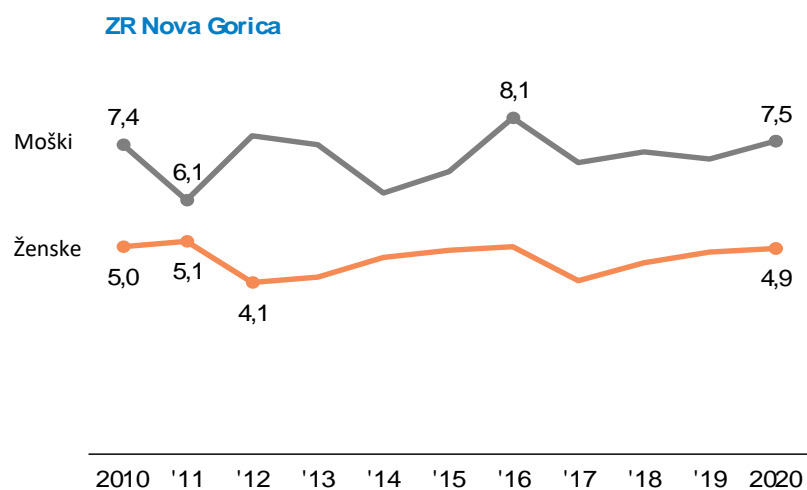
© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled odzivnosti v program med moškimi in ženskami v občinah je potrdil splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je v vseh enajstih občinah izjavo o sodelovanju v programu vrnilo vedno več žensk kot moških.

Trendni črti odzivnosti moških in žensk ostajata približno enaki v vseh občinah skozi vsa leta delovanja programa.

Slika 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, ZR Nova Gorica in Slovenija, 2010–2020

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V letu 2020 je v Sloveniji obvestilo o pozitivnem izvidu testa na prikrito krvavitev v blatu prejelo 6,3 % presejanih oseb, kar je za 0,2 % več kot leta 2019. Moški so imeli skoraj za tretjino večji delež pozitivnih izidov presejalnega testa kot ženske, kar se kaže skozi vsa leta spremljanja programa.

Tabela 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2019 in odmik 2020 od leta 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%	Odmik 2020 od leta 2019
Ajdovščina	5,5	5,1	5,5	4,9	6,1	5,8	7,0	5,6	6,0	6,3	5,9	-0,4
Bovec	7,3	4,1	4,7	6,8	4,0	6,7	8,3	2,5	8,0	5,4	5,3	-0,1
Brda	6,2	6,8	4,8	6,4	4,4	5,4	7,0	5,1	4,8	4,6	6,9	+2,3
Kanal ob Soči	6,2	4,8	4,6	6,1	9,0	4,9	5,5	5,8	6,7	6,8	5,3	-1,4
Kobarid	6,4	6,3	4,1	7,6	4,3	4,9	6,4	5,3	7,3	5,7	6,9	+1,2
Miren-Kostanjevica	5,7	4,1	6,8	7,4	5,2	5,3	7,3	5,9	5,0	6,9	6,2	-0,7
Nova Gorica	6,2	6,0	5,7	5,5	5,6	6,0	6,1	5,4	5,8	5,8	6,1	+0,2
Renče-Vogrsko	6,9	8,7	6,7	6,4	6,6	5,1	5,4	5,2	5,7	5,6	5,5	-0,0
Šempeter-Vrtojba	6,2	4,2	6,1	5,1	3,5	6,5	4,8	6,2	6,7	6,3	6,6	+0,3
Tolmin	5,5	4,7	6,6	5,5	4,9	5,3	6,2	5,1	4,4	5,1	5,9	+0,8
Vipava	7,7	6,7	7,5	6,5	5,2	6,3	8,0	7,3	5,9	5,9	7,0	+1,1
ZR Nova Gorica	6,1	5,6	5,8	5,8	5,4	5,8	6,4	5,5	5,8	5,9	6,1	+0,2
SLOVENIJA	6,3	5,9	6,2	6,1	5,9	6,5	7,0	6,2	6,0	6,1	6,3	+0,2

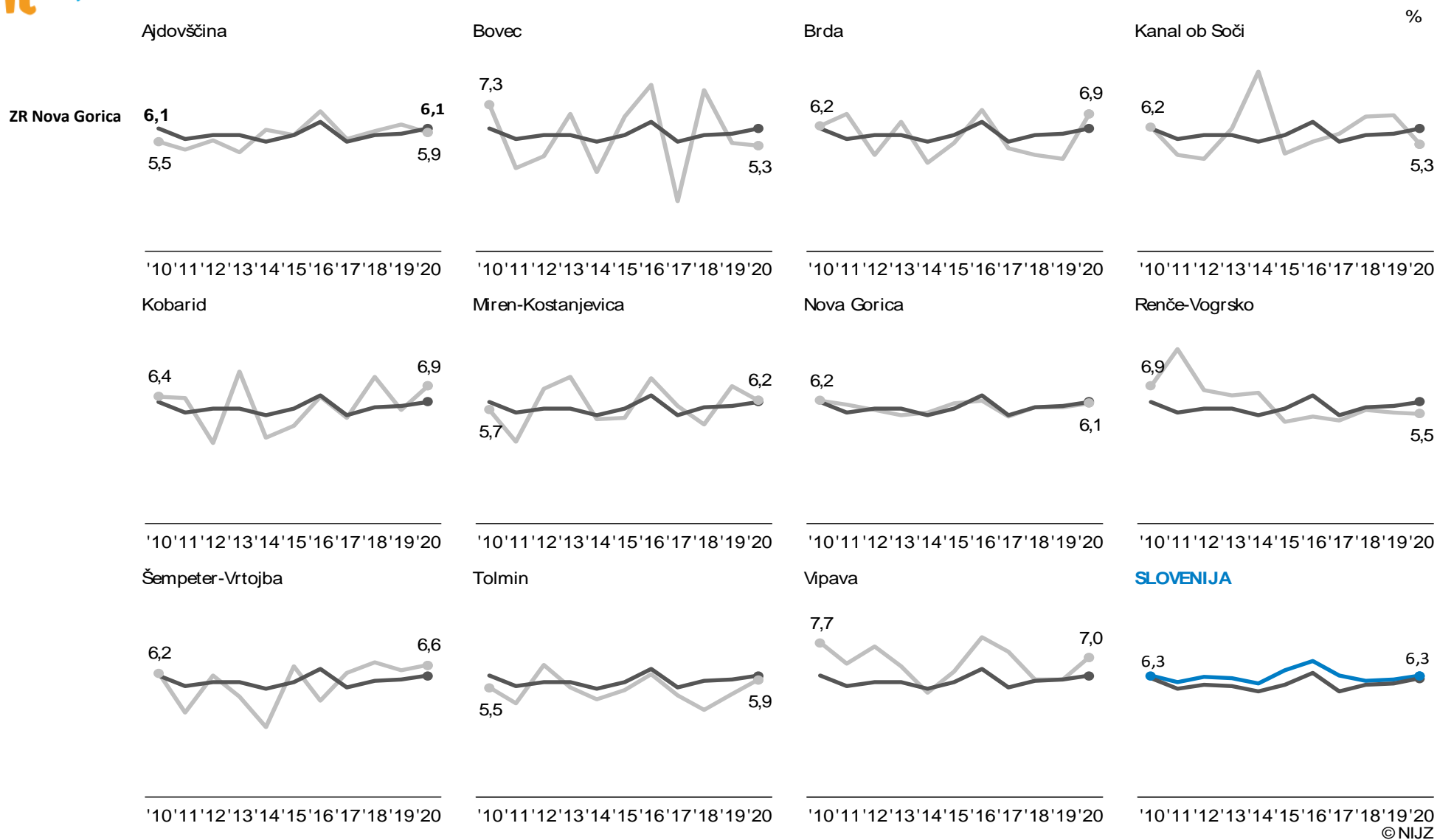
Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled deležev pozitivnih izidov presejalnega testa po občinah je pokazal, da so v letu 2020 imeli najvišji delež pozitivnih testov prebivalci občine Vipava (7,0 %).

Najnižji delež pozitivnih presejalnih testov so imeli prebivalci občine Kanal ob Soči in občine Bovec (5,3 %).

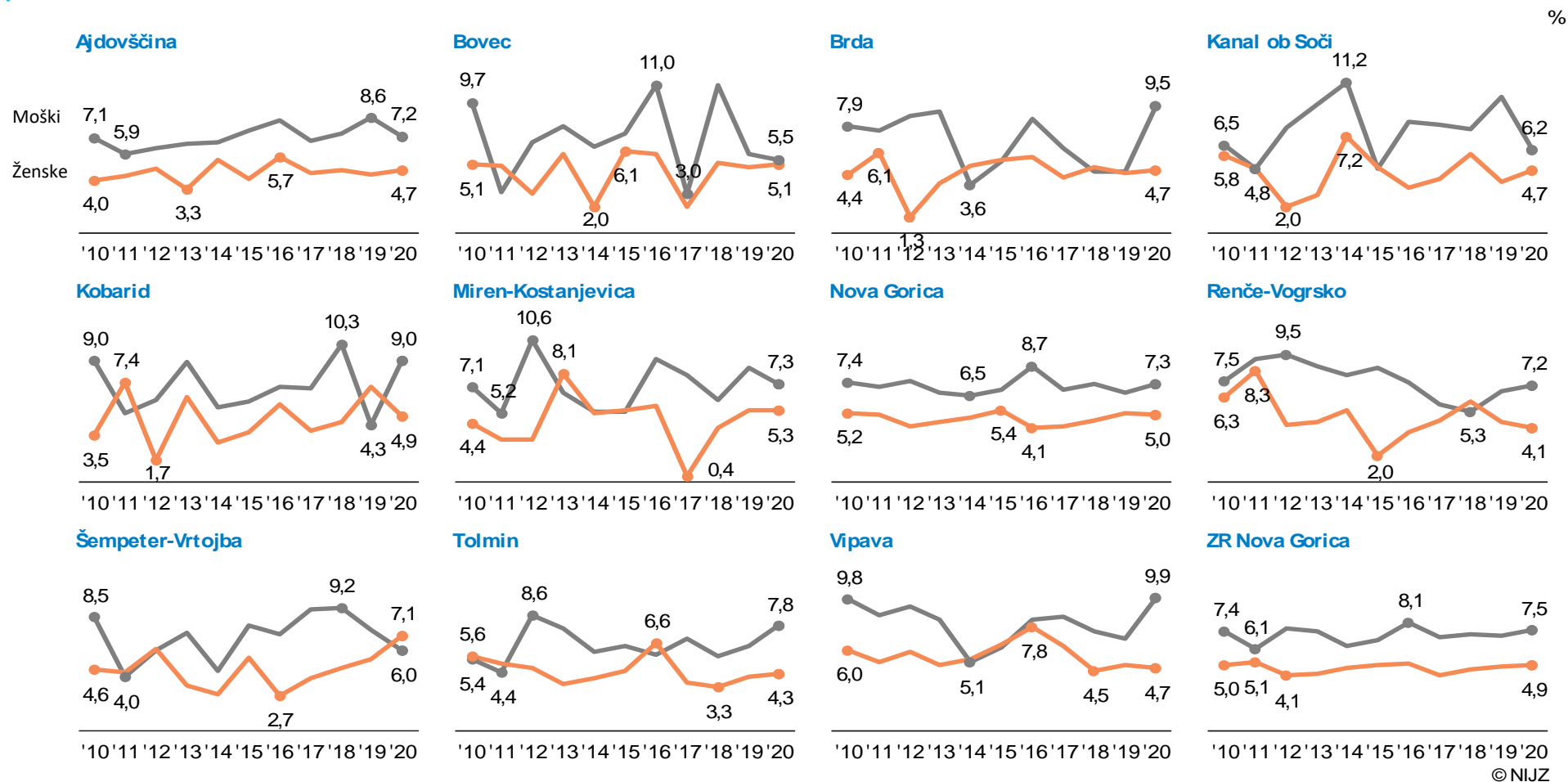
V občini Kanal ob Soči smo v letu 2020 zabeležili najvišji padec (-1,4 %) pozitivnih testov v primerjavi z letom 2018.

Slika 4: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2020

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Slika 5: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010-2020

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Delitev po spolu je pokazala, da je bilo med presejanimi osebami v letu 2020 v večini ponovno več moških kot žensk s pozitivnim testom na kri v blatu.

AMBASADORIJI PROGRAMA SVIT

Ambasadoriji Programa Svit so različni ljudje iz različnih okoljih in različnimi življenjskimi izkušnjami. Združuje jih zgolj želja ljudem pomagati pri sodelovanju v Programu Svit, jih k tem spodbujati in motivirati s svojimi zgodbami.

Svitovi ambasadorji predstavljajo neprecenljivo podporo izvajanju Programa Svit, saj je njihovo delo povsem prostovoljno, opravljajo ga s srcem, neverjetno toplino in nesebično željo po dobrobiti drugih.

»ODZOVITE SE VABILU PROGRAMA SVIT IN NE ODLAŠAJTE Z ODDAJO VZORCEV BLATA, KI VAM LAHKO REŠI ŽIVLJENJE«

Ambasador goriške regije Zvonko Kozorog je hvaležen Programu Svit, zaradi katerega so mu odkrili raka na debelem črevesu v zgodnjem stadiju, čeprav je bil prepričan, da je popolnoma zdrav, saj ni imel nobenih znakov bolezni. Danes je povsem ozdravljen in hvaležen Programu Svit.

»Pred šestimi let sem prvič prejel povabilo za oddajo vzorcev blata po Programu Svit. Brez odlašanja sem odvzel vzorce blata in zelo hitro prejel rezultate analize, ki so bili negativni ter hitro pozabil na Program Svit. Čez dve leti sem spet prejel povabilo za oddajo vzorcev blata po Programu Svit. Glede na prejšnje rezultate, sem z odvzemom vzorcev tokrat odlagal kar en mesec. Pozneje sem izvedel, da so rezultati blata pozitivni, kri v blatu. Dobil sem napotnico na kolonoskopijo za pregled debelega črevesa. Kljub govoricam o neprijetni preiskavi sem jo takoj opravil. Diagnoza rak debelega črevesa,« se spominja Zvonko Kozorog.

»Danes, kljub težkemu operativnemu posegu in šest mesečnih kemoterapijah na OI Ljubljana, kljubujem izzivom življenja, saj je rak povsem pozdravljen. Hvala Program Svit. Zato pozivam vse: Odzovite se vabilu Programa Svit in ne odlašajte z oddajo vzorcev blata, ki vam lahko reši življenje!«

»DANES NA RAKA ŠE POMISLIM NE VEČ«

»Na raka pomislim samo še takrat, ko ljudem razlagam o svoji izkušnji« pove Vojko Čermelj iz Vipavske doline, ambasador Programa Svit, ki je svoje življenje v veliki meri posvetil dejavnostim, s katerimi ozavešča ljudi o pomenu skrbi za svoje zdravje in predvsem zgodnjem odkrivanju raka debelega črevesa in danke. Vojko meni, da je ozaveščanje ključno. Kot prostovoljec pa redno obiskuje kolonoskopski center v šempetrski bolnišnici, kjer se srečuje s pacienti, ki čakajo na kolonoskopski pregled in z njimi skozi pogovor zmanjšuje nepotreben strah pred samo preiskavo. Njegov moto je, da bo naredil dovolj, če bo že enemu človeku rešil življenje s svojim ozaveščanjem in polaga vsem na srce, naj ne oklevajo, če čutijo, da je z njihovim zdravjem nekaj narobe: *»Opazujte se, bodite pozorni na prebavo in vse spremembe, tudi na količino in barvo blata. Vsako ščipanje v trebuhu še ni bolezen, a če se stopnjuje in ne poneha, pridite stvari do dna. Če ne dobite jasnega odgovora, ki bi vas zadovoljil, poiščite drugo mnenje«* zaključuje svojo izkušnjo Vojko.

Prostovoljci lahko pomagajo Programu Svit na mnogo načinov! Zelo je dragoceno spodbujanje vseh, ki bodo v program povabljeni, naj v njem tudi dejavno sodelujejo. Prav vsak lahko pomaga Programu Svit in med njimi so tudi gasilci, ki uživajo neizmerno zaupanje širše javnosti. Na goriškem sta podporo Programu Svit podpisala Gasilska zveza Tolmin in Prostovoljno gasilsko društvo Kobarid.

GASILSKA ZVEZA TOLMIN

Gasilska zveza Tolmin združuje 8 gasilskih društev, ki delujejo na območju občine Tolmin. Skupno tako združujemo kar 830 gasilk in gasilcev. Po društvih tako aktivno delujejo mladi, članice in veterani, steber delovanja zveze pa predstavlja operativno članstvo. Skupno gasilska društva v naši GZ letno posredujejo na več kot 250 intervencijah, članstvo je aktivno na tekmovanjih in različnih usposabljanjih, precej pozornosti namenimo druženju.

Poleg operativnega in ostalega dela, pa na GZ Tolmin veliko energije in časa posvetimo tudi preventivi. Kot gasilci smo seveda najaktivnejši na področju požarne preventive, zadnja leta vse bolj tudi pri preventivnih akcijah v cestnem prometu. Ob velikem članstvu, izpostavljenosti naših članov nevarnostim ob različnih posredovanjih, se vse bolj zavedamo tudi povečane izpostavljenosti različnim obolenjem, ki so posledica stresa, fizične obremenitve, povečani izpostavljenosti nevarnim produktom gorenja, zato podpiramo vsakršne aktivnosti tudi na področju zdravstvene preventive.

PROSTOVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO KOBARID

Prva omemba kobariških gasilcev sega v leto 1873. Prostovoljno gasilsko društvo (PGD) Kobarid šteje 135 članov in deluje v okviru Gasilske zveze Kobarid, v katero sta vključeni še prostovoljni gasilski društvi Breginj in Drežnica.

Društvo deluje na območju celotne občine Kobarid. Naloge društva obsegajo reševanje ob nesrečah v cestnem prometu in ob prometnih, industrijskih ter drugih nesrečah, kjer so prisotne nevarne snovi. Ob sušnih obdobjih skrbimo za razvoz pitne vode. Sodelujemo tudi s sosednjimi gasilskimi enotami v Sloveniji in tujini ter smo aktivni tudi pri organizaciji vsakoletnega tekmovanja v gasilsko taktičnih veščinah z mednarodno udeležbo.

Prostovoljno gasilsko društvo Kobarid uporablja logotip »Čuka«, kot ga pogovorno imenujejo člani društva. V logotipu je grb plemiške rodbine iz Furlanije, ki je v 17. stoletju vladala v Kobaridu. V spodnjem delu grba je upodobljena žival čuk, ki simbolizira modrost, nad njim je stilizirana viteška čelada z vizirjem, ki predstavlja moč in varnost, na vrhu pa je upodobljena silhueta rimske boginje pravičnosti Lustitie. Grb predstavlja vrednote društva.

Ambasadorji Programa Svit smo postali, ker cenimo zdravje, spodbujamo njegovo ohranitev in smo vedno na strani preventive. Lahko bi tudi dejali, da samo zdrav gasilec lahko pomaga pomoči potrebnim!

SEZNAM SLIK, TABEL IN VIROV

SEZNAM GRAFOV

Slika 1: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po občinah v ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010-2020.....	12
Slika 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, ZR Nova Gorica in Slovenija, 2010-2020.....	15
Slika 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010-2020	16
Slika 4: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010-2020	18
Slika 5: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010-2020	19

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po občinah v ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2020 in odmik 2020 od leta 2019.....	13
Tabela 2: Povprečna odzivnost v obdobju po občinah v ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2019	14
Tabela 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po občinah ZR Nova Gorica, Slovenija, 2010–2019 in odmik 2020 od leta 2019	17

SEZNAM VIROV

NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja
Zdravstveni statistični letopis Slovenije
Letno in polletno poročilo o delovanju Programa Svit
Zbornik ob 10. obletnici Programa Svit